

**CIEĽOVÉ POŽIADAVKY
NA VEDOMOSTI A ZRUČNOSTI MATURANTOV
Z EKONOMIKY**

BRATISLAVA 2019

Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskum a športu Slovenskej republiky
dňa 12. júna 2019 pod číslom 2019/2049:2-A1020 s platnosťou od 1. 9. 2019

ÚVOD

Podľa školského zákona je cieľom maturitnej skúšky overenie vedomostí a zručností žiakov v rozsahu učiva určeného katalógom cieľových požiadaviek a overenie toho, ako sú žiaci pripravení používať získané kompetencie v ďalšom štúdiu alebo pri výkone povolani a odborných činností, na ktoré sa pripravujú.

Cieľom maturitnej skúšky z ekonomiky je overiť porozumenie ekonomickým pojmom a súvislostiam medzi nimi, ako aj overiť schopnosť žiaka riešiť s týmito pojmi súvisiace problémy a úlohy komplexného charakteru a zhodnotiť úroveň jeho argumentácie.

PODROBNOSTI O SPÔSOBE KONANIA ÚSTNEJ FORMY INTERNEJ ČASTI MATURITNEJ SKÚŠKY

Každé maturitné zadanie sa skladá z dvoch úloh.

Úlohy žiadneho maturitného zadania nemôžu byť len z jedného tematického okruhu.

V maturitných zadaniach musia byť zastúpené všetky tematické celky z cieľových požiadaviek.

Charakteristika úloh maturitných zadaní

Úloha č. 1 – žiak objasní (definuje) dané pojmy a vysvetlí súvislosti medzi nimi. Prevláda forma monológu.

Úloha č. 2 – úloha je zameraná na argumentáciu a dôvodenie. Prevláda forma dialógu s členmi predmetovej maturitnej komisie. Žiak v tejto úlohe preukáže schopnosť aplikovať získané poznatky z ekonomiky v praktickom živote. Posúdi a zváži rôzne alternatívy riešenia ekonomických problémov, zdôvodní a obháji vlastný prístup k ich riešeniu.

Všeobecné pomôcky

Obchodný zákonník,
zákon o živnostenskom podnikaní,
Zákonník práce,
Občiansky zákonník,
zákon o dani z príjmov, príp. aj iné daňové zákony,
zákon o sociálnom poistení a zákon o zdravotnom poistení,
zákon o štátnom rozpočte na aktuálny rok,
zákon o Národnej banke Slovenska.

Hodnotenie

- a) Každá úloha maturitného zadania sa hodnotí stupňom prospechu 1 až 5.
b) Váha hodnotenia jednotlivých úloh je 2 : 3. Pri výpočte váženého priemeru sa používa vzorec

$$z = \frac{2 \cdot z_1 + 3 \cdot z_2}{5},$$

pričom z je po zaokrúhlení výsledný stupeň prospechu a z_i je stupeň prospechu za úlohu č. i .

PODROBNOSTI O OBSAHU ÚSTNEJ FORMY INTERNEJ ČASTI MATURITNEJ SKÚŠKY

Cieľové požiadavky z ekonomiky sú v jednotlivých tematických oblastiach druhej kapitoly rozdelené na časti *Základné pojmy* a *Požiadavky na vedomosti a zručnosti*.

Pre každú tematickú oblasť sú v časti *Základné pojmy* vymenované pojmy, ktoré má žiak ovládať. To znamená, že žiak:

- vie tieto pojmy stručne opísať (definovať) a charakterizovať ich vo vzájomných súvislostiach,
- vie ich správne použiť pri formulácii svojich odpovedí,
- rozumie zadaniam úloh, v ktorých sa tieto pojmy vyskytujú.

1 CIEĽ VYUČOVACIEHO PREDMETU EKONOMIKA

Hlavným cieľom voliteľného maturitného predmetu ekonomika je poskytnúť žiakom také poznatky z ekonómie a ekonomiky, ktoré im pomôžu lepšie sa presadiť v súkromnom aj profesijnom živote. Žiaci nadobudnú vedomosti o základných ekonomických pojmoch, trhu a trhovom mechanizme, hospodárení domácností a osobných financiách. Získajú prehľad o právnych formách podnikov a ich hospodárení, o jednotlivých oblastiach činnosti podniku a ich riadení, o vzťahu podnikov a domácností v podobe personálneho zabezpečenia činnosti podnikov, ale aj o národnom hospodárstve a základných makroekonomických ukazovateľoch, o úlohách štátu v zmiešanej ekonomike a hlavných nástrojoch jeho hospodárskej politiky, o sústave daní, ako aj o medzinárodných ekonomických vzťahoch a ekonomickej integrácii. Žiaci pochopia úlohu peňazi v trhovej ekonomike a budú rozumieť aj úlohám finančných inštitúcií v nej.

Vďaka tomuto predmetu by žiaci mali byť schopní orientovať sa v ekonomických vzťahoch v trhovej ekonomike, mali by rozumieť podstate hospodárskej činnosti jednotlivých subjektov trhu z ekonomického hľadiska, ako aj ich vzájomným vzťahom a súvislostiam ich pôsobenia na trhu. Budú schopní samostatne zaujímať stanoviská k bežným ekonomickým problémom a situáciám a ich ekonomické myslenie bude rozvinuté na takej úrovni, aby boli schopní zhodnotiť možnosti riešenia vzniknutých problémov, vybrať z nich optimálny variant a zdôvodniť svoju voľbu. V súlade s týmito cieľmi by žiaci mali rozumieť bežným aspektom fungovania ekonomiky tak na mikroekonomickej úrovni, ako aj na makroekonomickej úrovni.

Pri učive o právnych formách podnikania treba klásť dôraz na ich charakteristické znaky, spoločné prvky a odlišnosti, aby žiaci vedeli porovnať a zhodnotiť výhody a nevýhody

jednotlivých právnych foriem podnikania a zdôvodniť podmienky, v ktorých je vhodné každú z nich využiť. Cieľom nemajú byť prioritne hlboké poznatky z tejto špecifickej ekonomicko-právnej oblasti, ale najmä výchovné vplyvanie na žiakov a ich oboznámenie sa s možnosťami, ktoré sa ľuďom v trhovej ekonomike ponúkajú ako alternatíva zamestnania (tzv. závislej práce). Žiaci by sa mali vedieť orientovať v príslušných právnych normách a vyhľadať v nich informácie potrebné na rozhodovanie v konkrétnej situácii. Pri učive o hospodárení podnikov sa treba usilovať aj o rozvoj ich podnikateľského myslenia. Žiaci by mali získať praktické zručnosti potrebné na analýzu a hodnotenie ekonomických ukazovateľov, ako aj právnych noriem súvisiacich s ekonomickým dianím v spoločnosti.

Okrem pochopenia podstaty jednotlivých ekonomických javov a procesov by žiaci mali vedieť samostatne reagovať na modelové problémové situácie z reálnej ekonomiky a na základe získaných vedomostí k nim nájsť vhodné riešenia a diskutovať o ich možných alternatívach. Žiaci by mali byť schopní zaujímať vlastné postoje k bežným javom ekonomického života spoločnosti i každodenného života občana v nej.

Vedomosti z ekonomiky by žiaci mali vedieť vhodným spôsobom a správne prepájať s vedomosťami z ostatných spoločenskovedných predmetov zaradených v učebnom pláne (najmä z povinného predmetu občianska náuka), ale aj s relevantnými poznatkami z prírodovedných predmetov (napr. ekológia). Len takéto komplexné chápanie ekonomických aspektov spoločenského života v širších súvislostiach zabezpečí praktickú použiteľnosť osvojených vedomostí a zručností žiakov z ekonomiky.

2 CIEĽOVÉ POŽIADAVKY NA VEDOMOSTI A ZRUČNOSTI

Cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov z predmetu ekonomika sú obsahovo dané učivom týchto tematických oblastí:

- Základné ekonomické pojmy, ekonomika a ekonómia
- Trh a trhový mechanizmus na trhoch spotrebných tovarov a trhoch výrobných faktorov
- Hospodárenie domácností (spotrebiteľov) a osobné financie
- Podnik a základné formy podnikania
- Hospodárenie podnikov (vecná a ekonomická stránka činnosti podnikov a ich riadenie)
- Peniaze, finančný trh a finančné inštitúcie
- Národné hospodárstvo a základné makroekonomické ukazovatele
- Ekonomické funkcie štátu v zmiešanej ekonomike a jeho hospodárska politika
- Medzinárodné ekonomické vzťahy a ekonomická integrácia

2.1 Základné ekonomické pojmy, ekonomika a ekonómia

Základné pojmy

Potreba, statok, hodnota statku, výrobné faktory (pôda a prírodné zdroje, práca, kapitál), výroba (produkcia), produkt (výrobok alebo služba), tovar, ekonomika (hospodárstvo) a ekonómia na mikroúrovni a makroúrovni, základné ekonomické otázky, typy ekonomík, ekonomika založená na inštinktoch, zvykoch a tradíciách, príkazová ekonomika, trhovú ekonomika, zmiešaná ekonomika, hospodárstvo SR

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

Žiak vie:

- uviesť príklady potrieb a roztriediť ich do príslušných druhov podľa zvolenej klasifikácie potrieb,
- na základe konkrétnych vlastných príkladov porovnať voľné a ekonomické (vzácne) statky, súkromné a verejné statky, spotrebné a kapitálové statky,
- posúdiť hodnotu vybraných statkov na základe analýzy ich užitočnosti a vzácnosti,
- porovnať spoločné a odlišné znaky jednotlivých výrobných faktorov,
- vysvetliť podstatu a zdôvodniť zmysel výrobného (transformačného) procesu vo vzťahu k uspokojovaniu ľudských potrieb,
- jasne rozlišovať významy pojmov statok, produkt, výrobok, služba a tovar,
- navrhnúť konkrétny proces výroby na účel uspokojenia konkrétnej zvolenej potreby,
- analyzovať vzájomný vzťah ekonomiky a ekonómie,
- rozlíšiť pojmy mikroekonomika a makroekonomika a priradiť k nim správne príklady,
- vysvetliť rozdiely medzi mikroekonómiou a makroekonómiou z hľadiska ich prístupu k skúmaniu ekonomických javov a procesov, ako aj ich vzájomné prepojenie,
- charakterizovať podstatu každej zo základných ekonomických otázok a analyzovať spôsoby ich riešenia v jednotlivých typoch ekonomík,
- zhodnotiť súčasný stav hospodárstva SR v kontexte jeho historického vývoja (najmä transformácie z príkazovej na trhovú ekonomiku) a aplikovať pritom vedomosti o jednotlivých typoch ekonomík.

2.2 Trh a trhovú mechanizmus na trhoch spotrebných tovarov a trhoch výrobných faktorov

Základné pojmy

Trh, subjekty trhu, typy trhov, trhy spotrebných tovarov, trhy výrobných faktorov, trhovú mechanizmus, dopyt a krivka dopytu, zákon klesajúceho dopytu, ponuka a krivka ponuky, zákon rastúcej ponuky, trhovú cena, trhovú rovnováhu, rovnovážna cena, prebytok tovaru, nedostatok tovaru, nedostatky trhu, verejné statky, monopolná sila, externality, trhovú konkurencia a jej formy, dokonalá konkurencia, monopol, oligopol, monopolistická konkurencia, trh pôdy, pozemková renta, trh práce, mzda, formy mzdy, minimálna mzda, trh kapitálu, úrok, zisk

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

Žiak vie:

- porovnať úlohy jednotlivých subjektov trhu na trhoch spotrebných tovarov a na trhoch výrobných faktorov,
- uviesť príklady na jednotlivé typy trhov podľa územného hľadiska a vysvetliť rozdiel medzi čiastkovým trhom a agregátnym trhom,
- analyzovať pôsobenie trhového mechanizmu a procesy, ktoré ho tvoria, na príklade trhu zvoleného spotrebného tovaru,
- zhodnotiť aktuálnu situáciu na danom čiastkovom trhu (vzťah trhovej ceny a rovnovážnej ceny a jeho dôsledky a pod.),
- aplikovať zákon klesajúceho dopytu a zákon rastúcej ponuky na príklade trhu vybraného spotrebného tovaru,
- vysvetliť rozdiel medzi faktormi spôsobujúcimi pohyb po krivkách dopytu a ponuky a faktormi spôsobujúcimi posun týchto kriviek a vlastnými slovami interpretovať dôsledky vplyvu týchto faktorov na situáciu na zadanom trhu,
- urobiť rozbor faktorov ovplyvňujúcich dopyt po konkrétnom spotrebnom tovare a zhrnúť, ako každý z nich vplýva na tvar a umiestnenie krivky dopytu po ňom,
- analyzovať faktory ovplyvňujúce ponuku konkrétneho spotrebného tovaru a vyvodiť závery, ako každý z nich môže vplývať na tvar a umiestnenie krivky jeho ponuky,
- charakterizovať nedostatky a nedokonalosti trhu, uviesť príklady verejných statkov a pozitívnych aj negatívnych externalít,
- analyzovať dosahy konkurencie medzi ponukou a dopytom, na strane ponuky a na strane dopytu na situáciu na trhoch spotrebných tovarov,
- vysvetliť a zdôvodniť podmienky existencie dokonalej konkurencie,
- porovnať jednotlivé formy nedokonalejšej konkurencie z hľadiska porušenia podmienok dokonalej konkurencie pri každom z nich,
- zdôvodniť, prečo je dopyt po výrobných faktoroch odvodeným dopytom, a porovnať osobitosti ponuky na jednotlivých trhoch výrobných faktorov,
- charakterizovať dôchodky plynúce z prenájmu jednotlivých výrobných faktorov a odlíšiť ich od ich cien pri ich predaji, rozlíšiť cenu za prenájom reprodukovateľného statku (nájomné) od ceny za prenájom nereprodukovateľného statku (renty),
- vysvetliť rozdiel medzi reálnou a nominálnou mzdou, uviesť výhody a nevýhody zavedenia minimálnej mzdy na trhu práce,
- vysvetliť podstatu úroku a zisku a porovnať použitie týchto veličín na rozličných druhoch trhu kapitálu.

2.3 Hospodárenie domácností (spotrebiteľov) a osobné financie

Základné pojmy

Kúpne správanie spotrebiteľa, ochrana spotrebiteľa, záručný a pozáručný servis, reklamácie tovaru, rodinný rozpočet, príjmy domácností, výdavky domácností, sporenie, investovanie úspor, nákup na splátky, lízing, bankový úver, spotrebiteľský úver, hypotekárny úver, platobná (debetná) karta, kreditná karta, pôžička od nebankového subjektu, ročná percentuálna miera nákladov, vklad na požiadanie, termínovaný vklad, vkladná knižka, depozitný certifikát, stavebné sporenie, životné poistenie, podielový (investičný) fond, penzijný fond

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

Žiak vie:

- charakterizovať etapy komplexného kúpneho správania spotrebiteľa a aplikovať ich na vlastnom príklade rozhodovania o kúpe vybraného druhu spotrebného tovaru,
- zhrnúť možnosti správania spotrebiteľa po nákupe spotrebného tovaru v prípade jeho nespokojnosti s ním,
- rozlíšiť a porovnať rôzne možnosti získavania príjmov do rodinného rozpočtu,
- rozčleniť bežné výdavky domácností a posúdiť ich z hľadiska veľkosti ich vplyvu na rodinný rozpočet,
- porovnať rozličné spôsoby financovania nákupu spotrebných tovarov z cudzích zdrojov a uviesť výhody a nevýhody každého z nich,
- uviesť bežné formy investovania prebytočných úspor domácností a posúdiť ich výhody a nevýhody vo všeobecnosti aj analyzovať ich podľa konkrétnej ponuky finančných inštitúcií.

2.4 Podnik a základné formy podnikania

Základné pojmy

Podnik, podnikanie, podnikateľ, fyzická osoba, právnická osoba, obchodný register, ekonomická samostatnosť, právna subjektivita, ciele činnosti podniku, ekonomické prostredie (okolie) podniku, dodávateľ, odberateľ, druhy podnikov, právna forma podnikania, založenie a vznik podniku, zakladateľský rozpočet, podnikateľský plán, zrušenie a zánik podniku, podnik jednotlivca, živnosť, obchodná spoločnosť, spoločenská zmluva, družstvo, tichý spoločník, osobné spoločnosti, kapitálové spoločnosti, verejná obchodná spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným, komanditná spoločnosť, akciová spoločnosť, základné imanie, orgány spoločnosti/družstva

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

Žiak vie:

- vyhľadať požadované informácie v základných právnych normách upravujúcich podnikateľskú činnosť a pracovnoprávne vzťahy v SR,
- analyzovať význam pojmov podnik, podnikanie a podnikateľ podľa Obchodného zákonníka vo vzájomných súvislostiach, porovnať pojmy fyzická osoba a právnická osoba,

- rozlíšiť rozdiel medzi ekonomickou samostatnosťou a právnou subjektivitou a zdôvodniť ich význam pre podnikanie v trhovom prostredí,
- uviesť príklady rozličných druhov cieľov činnosti podniku a usporiadať ich do ucelenej sústavy (hierarchie) cieľov,
- analyzovať ekonomické prostredie podniku a vplyv rôznych prvkov tohto prostredia na činnosť podniku,
- vysvetliť rozdiel medzi založením a vznikom podniku, zrušením a zánikom podniku,
- zatriediť vybrané podniky zo svojho regiónu do príslušných druhov podľa predmetu (výstupov) ich činnosti, formy vlastníctva, veľkosti a právnej formy podnikania,
- urobiť rozbor základných podmienok prevádzkovania živnosti v danej situácii a rozlíšiť možné druhy živností podľa živnostenského zákona,
- porovnať spoločné a odlišné znaky osobných obchodných spoločností, kapitálových obchodných spoločností a družstva,
- charakterizovať orgány jednotlivých druhov obchodných spoločností a družstva a ich hlavné úlohy, porovnať spôsob rozdeľovania zisku podľa právnej formy podnikania vo väzbe na ručenie spoločníkov alebo členov,
- vysvetliť na konkrétnom príklade vzťah pojmov základné imanie a vklad spoločníka alebo člena,
- analyzovať výhody a nevýhody jednotlivých právnych foriem podnikania a obhájiť voľbu optimálnej právnej formy podnikania v zadanej situácii,
- opísať proces zakladania podniku, zhrnúť jeho hlavné etapy a súvisiace registračné povinnosti,
- analyzovať a posúdiť obsah zakladateľského rozpočtu a podnikateľského plánu, najmä z hľadiska jeho ekonomickej realizovateľnosti,
- navrhnúť podnikateľský zámer alebo marketingový plán na vlastné podnikanie (opísať predmet podnikania, urobiť situačnú analýzu a zvoliť vhodný marketingový mix).

2.5 Hospodárenie podnikov (vecná a ekonomická stránka činnosti podnikov a ich riadenie)

Základné pojmy

Získavanie výrobných faktorov, financovanie činnosti podniku, investície, zásobovanie, personálne činnosti podniku, zamestnávateľ, zamestnanec, riadenie ľudských zdrojov, získavanie a výber zamestnancov, pracovná zmluva, pracovný pomer, dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, odmeňovanie zamestnancov, pracovné podmienky, kolektívne vyjednávanie, výrobný podnik, podnik služieb, výroba a predaj produktov (tovarov), marketing, marketingová analýza, marketingové nástroje, logistika, propagácia, riadenie (manažment) podniku, manažérske činnosti (funkcie), organizačná štruktúra podniku, podnikové útvary, majetok podniku a jeho druhy, zdroje majetku podniku a ich členenie, inventúra a inventarizácia, náklady, výnosy, výsledok hospodárenia, zisk, strata, príjem, výdavok, životný cyklus podniku, účtovníctvo a finančno-ekonomická analýza, rentabilita a likvidita podniku

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

Žiak vie:

- charakterizovať podstatu financovania činnosti podniku a analyzovať finančné zdroje a ich základné druhy,
- odlíšiť pojmy investovanie a zásobovanie a vysvetliť, čo majú spoločné, rozlíšiť rozvojové investície od obnovovacích investícií, uviesť výhody a nevýhody využívania skladov v porovnaní so zásobovaním just-in-time,
- analyzovať definície pojmov zamestnávateľ a zamestnanec podľa Zákonníka práce, opísať činnosti súvisiace so získavaním a výberom zamestnancov,
- porovnať výhody a nevýhody pracovného pomeru a pracovnoprávných vzťahov na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, opísať zákonné podmienky predzmluvných vzťahov s uchádzačmi o zamestnanie,
- vyhľadať v Zákonníku práce náležitosti pracovnej zmluvy a porovnať ich s náležitosťami dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, zvoliť a obhájiť vhodnú formu pracovnoprávneho vzťahu v danej situácii,
- analyzovať zákonné možnosti skončenia pracovného pomeru v danej situácii,
- urobiť rozbor definície pojmu mzda podľa Zákonníka práce v porovnaní s významom tohto pojmu v ekonomickej teórii,
- opísať priebeh kolektívneho vyjednávania a zdôvodniť význam pôsobenia odborových organizácií v podniku z hľadiska pracovných podmienok zamestnancov,
- porovnať spoločné a rozdielne znaky činnosti výrobných podnikov, podnikov služieb a obchodných podnikov a uviesť na každý z nich príklady konkrétnych podnikov zo svojho regiónu,
- vysvetliť význam pojmu marketing a charakterizovať jednotlivé marketingové nástroje (tzv. marketingový mix),
- opísať činnosti súvisiace s logistikou zásob a propagáciou podniku a jeho produktov,
- použiť v konkrétnych vetách pojem manažment v jeho rozdielnych významoch, na príkladoch vysvetliť obsah jednotlivých manažérskych činností (funkcií), analyzovať organizačnú štruktúru výrobného podniku a zdôvodniť zmysel jednotlivých podnikových útvarov v nej,
- charakterizovať jednotlivé druhy majetku z časového hľadiska a podľa jeho formy (charakteru), zdôvodniť začlenenie zadaných konkrétnych príkladov majetku do jednotlivých druhov z oboch hľadísk,
- rozčleniť zdroje krytia majetku a uviesť príklady na jednotlivé zložky vlastného imania a cudzích zdrojov majetku,
- zatriediť zadané príklady nákladov podniku medzi ich druhy z rôznych hľadísk,
- analyzovať rozdiely možných prístupov k tvorbe cien podniku,
- vysvetliť vzťah výsledku hospodárenia k výnosom a nákladom podniku a analyzovať efektívnosť činnosti podniku podľa ich vzájomného vzťahu,
- odlíšiť pojmy náklad a výdavok, výnos a príjem, záväzok a pohľadávka a porovnať význam rentability (ziskovosti) a likvidity podniku pre jeho finančné zdravie.

2.6 Peniaze, finančný trh a finančné inštitúcie

Základné pojmy

Peniaze, funkcie peňazí, vývoj peňazí, naturálna výmena (barter), tovarové peniaze, formy peňazí v súčasnosti, finančné inštitúcie, banka, bankový systém, centrálna banka, komerčná (obchodná) banka, operácie bánk, elektronické bankovníctvo a jeho formy, stavebná sporiteľňa, poisťovňa, poistenie a jeho druhy, finančný trh a jeho členenie, valuta, devíza, akcia, podielový list, dlhopis, šek, zmenka, úver, úroková miera, burza

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

Žiak vie:

- opísať proces vzniku a vývoja peňazí a vysvetliť úlohu drahých kovov v ňom,
- rozlíšiť pojmy naturálna výmena a tovarové peniaze, charakterizovať formy peňazí používané v súčasnosti, analyzovať a porovnať význam jednotlivých funkcií peňazí,
- zhodnotiť význam a úlohy rôznych druhov finančných inštitúcií v ekonomike vo vzťahu k jednotlivým subjektom trhu,
- vysvetliť podstatu dvojstupňového bankového systému a charakterizovať postavenie a úlohy centrálnej banky a komerčných bánk v ňom,
- rozlíšiť podstatu aktívnych, pasívnych a sprostredkovateľských operácií bánk a analyzovať ich vzájomné vzťahy,
- porovnať rôzne formy elektronického bankovníctva a zhodnotiť ich výhody, nevýhody a riziká používania,
- analyzovať, porovnať a zhodnotiť podmienky poskytovania bežných bankových produktov rozličnými bankami a obhájiť výber konkrétneho z nich na zadaný účel,
- charakterizovať stavebné sporenie a urobiť rozbor jeho výhod a nevýhod,
- porovnať postavenie poisťovní a bánk na finančnom trhu, vysvetliť podstatu a zmysel poistenia,
- charakterizovať a porovnať životné a neživotné poistenie a ich druhy,
- vysvetliť význam zdravotného poistenia a sociálneho poistenia a jeho druhov,
- zdôvodniť význam a dosahy reformy systému dôchodkového poistenia na občanov,
- rozčleniť finančný trh podľa predmetu obchodovania a z časového hľadiska, vysvetliť podstatu a význam burzy, porovnať úlohu maklérov a burzových obchodníkov na burze,
- rozlíšiť pojmy valuta a devíza, porovnať podstatu a úlohy vybraných druhov majetkových a dlhových cenných papierov (akcia, podielový list, dlhopis, zmenka, šek).

2.7 Národné hospodárstvo a základné makroekonomické ukazovatele

Základné pojmy

Domáce hospodárstvo, deľba práce, mestské hospodárstvo, národné hospodárstvo, odvetvová a sektorová štruktúra ekonomiky, hrubý (čistý) domáci produkt, hrubý (čistý) národný produkt, agregátny dopyt, agregátna ponuka, makroekonomická rovnováha, ekonomický rast, tempo rastu, ekonomický cyklus a jeho fázy, inflácia, index spotrebiteľských cien, formy a dôsledky inflácie, nezamestnanosť, pracovná sila, typy a príčiny nezamestnanosti, miera nezamestnanosti

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

Žiak vie:

- opísať proces vzniku národného hospodárstva a porovnať ho s domácim hospodárstvom a mestským hospodárstvom v kontexte historického vývoja,
- charakterizovať štruktúru národného hospodárstva podľa odvetví a sektorov a zatriediť konkrétne podniky zo svojho regiónu do príslušných odvetví a sektorov,
- vysvetliť podstatu ukazovateľa hrubý domáci produkt a porovnať ho s ukazovateľmi čistý domáci produkt a hrubý (čistý) národný produkt,
- vyhľadať potrebné informácie o výkonnosti danej ekonomiky a na ich základe analyzovať tempo jej rastu,
- odlíšiť agregátny dopyt (ponuku) od čiastkového dopytu (ponuky) a vysvetliť proces tvorby makroekonomickej rovnováhy,
- vysvetliť podstatu inflácie a spôsob jej výpočtu, analyzovať príčiny vzniku a dôsledky inflácie, charakterizovať druhy inflácie podľa vybraných hľadísk,
- charakterizovať nezamestnanosť ako sociálno-ekonomický jav, vysvetliť spôsob výpočtu miery nezamestnanosti, diskutovať o jej formách, príčinách vzniku a dôsledkoch,
- zhodnotiť aktuálny vývoj základných makroekonomických ukazovateľov SR,
- zdôvodniť príčiny cyklického vývoja ekonomiky a charakterizovať jednotlivé fázy ekonomického cyklu z hľadiska vývoja základných makroekonomických veličín a ich vzájomných vzťahov.

2.8 Ekonomické funkcie štátu v zmiešanej ekonomike a jeho hospodárska politika

Základné pojmy

Ekonomická úloha a funkcie štátu v zmiešanej ekonomike, hospodárska politika, ciele hospodárskej politiky, monetárna politika, cenová stabilita, nástroje monetárnej politiky, fiškálna politika, štátny rozpočet, príjmy štátneho rozpočtu, daň, daňovník, platiteľ dane, výdavky štátneho rozpočtu, vyrovnaný rozpočet, rozpočtový prebytok, rozpočtový deficit (schodok), daňová sústava SR, priame dane, nepriame dane, daň z príjmov, miestne dane a poplatky, daň z pridanej hodnoty, spotrebné dane, dôchodková politika, zahraničnoobchodná politika, clo

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

Žiak vie:

- na príklade slovenskej ekonomiky vysvetliť ekonomickú úlohu a funkcie štátu v zmiešanej ekonomike,

- charakterizovať subjekty a hlavné ciele hospodárskej politiky a posúdiť, akými nástrojmi je vhodné jednotlivé ciele dosahovať,
- analyzovať vplyv jednotlivých nástrojov monetárnej politiky na dosahovanie jej cieľov,
- navrhnúť spôsob použitia jednotlivých nástrojov monetárnej politiky na realizáciu reštriktívnej (expanzívnej) monetárnej politiky a zdôvodniť dôsledky ich pôsobenia,
- vysvetliť vzťah fiškálnej politiky, dôchodkovej politiky a štátneho rozpočtu,
- navrhnúť vhodné rozpočtové opatrenia na realizáciu expanzívnej (reštriktívnej) fiškálnej politiky a zdôvodniť jej účinky v rôznych situáciách, vysvetliť mechanizmus pôsobenia tzv. zabudovaných stabilizátorov,
- analyzovať štruktúru príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu a ich vzájomný vzťah, vysvetliť rozdiel medzi deficitom štátneho rozpočtu a štátnym dlhom,
- charakterizovať podstatu daní, vysvetliť vzťah základu dane a sadzby dane k výpočtu jej výšky, porovnať pojmy daňovník a platiteľ dane,
- opísať daňovú sústavu SR, zhrnúť podobné a rozdielne znaky jednotlivých priamych (nepriamych) daní v SR a ich vplyv na verejné rozpočty,
- vysvetliť základný algoritmus výpočtu čistej mzdy zamestnanca na zvolenom príklade so zreteľom na poisťné, na zdravotné a sociálne poistenie a preddavky na daň z príjmov,
- analyzovať predajné ceny vybraných druhov tovaru z hľadiska vplyvu príslušných nepriamych daní na ich výšku,
- porovnať a zhodnotiť daňové zaťaženie občanov vybraných miest alebo obcí z hľadiska výšky sadzieb miestnych daní a miestneho poplatku,
- uviesť výhody a nevýhody liberálnej a protekcionistickej zahraničnoobchodnej politiky, vysvetliť a porovnať spôsob pôsobenia hlavných nástrojov protekcionistickej zahraničnoobchodnej politiky (clá, subvencie, kvóty, embargá a i.) na medzinárodný obchod.

2.9 Medzinárodné ekonomické vzťahy a ekonomická integrácia

Základné pojmy

Medzinárodný obchod, otvorená ekonomika, miera otvorenosti národného hospodárstva, vývoz (export), dovoz (import), teória komparatívnych výhod, svetový trh, svetové hospodárstvo (globálna ekonomika), medzinárodné ekonomické vzťahy, medzinárodná ekonomická integrácia a jej formy na mikroúrovni a makroúrovni, globalizácia, medzinárodný platobný styk a menové vzťahy, mena, menový kurz, medzinárodný menový systém, hospodárska a menová únia, ekonomické integračné zoskupenia, Európska (menová) únia a jej inštitúcie

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

Žiak vie:

- vyhľadať potrebné údaje o úrovni medzinárodného obchodu a porovnať otvorenosť vybraných národných ekonomík,
- vysvetliť význam medzinárodného obchodu pomocou teórie komparatívnych výhod,
- zdôvodniť zmysel fungovania Svetovej obchodnej organizácie, analyzovať vplyv vývozu a dovozu na ekonomické procesy v krajinách zapojených do medzinárodného obchodu,

- vysvetliť rozdiel a vzťah medzi obchodnou bilanciou a platobnou bilanciou a zhodnotiť ich vývoj v SR,
- charakterizovať rôznorodé medzinárodné ekonomické vzťahy a globalizačné procesy, uviesť pozitívne a negatívne dosahy globalizácie,
- rozlíšiť rôzne formy medzinárodnej ekonomickej integrácie na mikroúrovni aj makroúrovni a uviesť na ne konkrétne príklady,
- zdôvodniť možné vplyvy zmien menových kurzov na vývoj národného hospodárstva,
- uviesť príklad medzinárodného menového systému a stručne ho charakterizovať,
- vymedziť hlavné úlohy Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky,
- uviesť príklady ekonomických integračných zoskupení a organizácií a vysvetliť príčiny ich vzniku a ich hlavné úlohy,
- opísať proces vzniku a formovania Európskej únie a vysvetliť jej hlavné úlohy a zmysel pôsobenia jej hlavných inštitúcií v súčasnosti,
- analyzovať výhody a nevýhody členstva SR v Európskej únii,
- charakterizovať podstatu a význam Európskej menovej únie a zdôvodniť výhody a nevýhody zavedenia eura v SR.